

ЧЕТВРТА СТАТУСНА КОНФЕРЕНЦИЈА

ХАГ, 29. ОКТОБРА 2003. ГОДИНЕ

Судски чиновник: Устаните, молим.

Председавајући судија Кармел Агиус: Међународни кривични суд за бившу Југославију засједа. Изволите сести. Добро јутро. Госпођо председнице секретаријата, молим вас најавите предмет.

Председник секретаријата: Добро јутро ово је предмет ИТ О367 ПТ тужилац против Шешеља.

Судија: Хвала. Добро јутро, господине Шешељ. Да ли можете да слиједите оно што говорим на језику који разумијете?

Др Војислав Шешељ: За сада да, али из ранијег искуства се деси да некад не могу да следим због лошег превода. За сада могу. Ја ћу вас упозорити када не будем могао.

Судија: Хвала. Молим вас учините то. Молим да се стране представе. Тужилаштво.

Тужилаштво: Добро јутро, часни Суде ја сам Дајен Сексон данас са мојим колегом Одрих Мусемејор.

Судија: Хвала, добро јутро и вама. Колико сам схватио, господине Шешељ, ви се сами браните. Одабрали сте да се сами браните, али као што знате ми смо именовали господина Александра Лазаревића који је овде у просторији, у судиници. Добро јутро господине Лазаревић.

Александар Лазаревић: Добро јутро, часни Суде. Ја сам Александар Лазаревић, ја сам резервни адвокат господина Шешеља.

Судија: Прва ствар коју желим да кажем је да је дошло до промјене у саставу Расправног вијећа, јер је судија Шомбург сада у Жалбеном вијећу, ја сам преузео председавање овим Расправним вијећем и за сада, све док не почне суђење, вашем предмету састав предрасправног вијећа је сљедећи: ја сам председавајући судија, затим суткиња Флоренс Мумба и судија Жан Клод Антонет. Ја сам такође предпретресни судија за вријеме целог претпретресног поступка уколико не дође до неких измјена. Последња Статусна конференција одржана 03. јула 2003. године и у складу са правилом 65 бис. Ми сазивамо ову Статусну конференцију у року од 120 дана, како то захтева правило. Сврха ове Статусне конференције је као што знате да се организује размјена материјала између две стране, да се обезбеди експедитивна припрема суђења, и такође да се оптуженом да могућност да покрене било које питање које се односи на његово психичко и опште здравствено стање, као и на услове у притворној јединици у Схевенингену уколико има било каквих приговора на то.

Предлажем да почнемо са првом тачком дневног реда, а то се односи на питање објелодањивања. Прво ћу да кажем какве сам ја информације добио и ако онда има било каквих додатних коментара или сугестија са било које стране у вези с тим молим вас узмите ријеч, као што сам вас и замолио.

Зашто је микрофон оптуженог укључен? Требао би да буде искључен све док му ја не дам ријеч.

Дакле, прво питање се односи на објелодањивање. Прво ћу се позабавити објелодањивањем ослобађајућег материјала у складу са правилом 68 Правилника. На последњој Статусној конференцији 3. јула Тужилаштво је објелоданило први комплет

ослобађајућег материјала оптуженом и сав материјал је био на српскохрватском оптужени је прихватио та документа односно примио је к знању да је примио та документа и чини ми се да је покренуто питање да ли још има материјала по правилу 68 који није на српскохрватском који треба да се достави оптуженом на српскохрватском, на БХС-у. Речено ми је да у то вријеме Тужилаштво рекло да наставља да идентификује материјале по правилу 68 и да објелодањује те материјале, али да они нису припремљени на БХС-у односно нису ни спремни да их преводе на БХС, јер би то било превелико оптерећење. Такође, сам сазнао да је оптужени рекао да он не може да ради на енглеском нити један од његових правних савјетника не разумије енглески и он и даље инсистира да сваки документ који му се доставља мора и треба да буде на БХС-у. Дакле, да почнемо од тог материјала по правилу 68 за сада, а да објелодањивање по правилу 66 оставимо за каснију фазу. Каква је сада ситуација са становишта Тужилаштва?

Тужилаштво: Хвала, часни Суде. Став Тужилаштва се практично није применио ја бих само хтео да појасним наш став када је реч о потенцијалном оптерећењу превећења потенцијално ослобађајућег материјала са енглеског или било којег другог језика на језик који разумије оптужени. Уствари став оптужбе није да би то било превелико оптерећење на оптужбу већ превелико оптерећење на преводилачку јединицу као део Секретаријата и то је оно што смо ми схватили на основу наше комуникације са тим одељењем Међународног суда. Ми смо данас доставили оптуженом, надам се да је то уз помоћ Секретаријата учињено, још један пакет материјала, све је то на језику који разумије оптужени, дакле БХС-у. Такође, имамо видео траку коју смо претходно доставили оптуженом по правилу 68, али коју др Шешељ није могао да пусти на опреми која му је била на располагању у притворној јединици. Тако да смо сада направили бољу копију, надамо се да је боља, и спремни смо да му то дамо данас. Поред тога, када је реч о материјалу који није на језику који разумије оптужени, материјалу који треба да се обелодани по правилу 68 Тужилаштво се нада да ће моћи да достави тај материјал адвокату у резерви, тако да адвокат у резерви барем може да, берем да савете др Шешељу, оптуженом, о природи тог материјала и то је предлог Тужилаштва за ово јутро.

Судија: Да, проф. Шешељ, да ли ви имате неких коментара о објелодањивању материјала по правилу 68?

Др Војислав Шешељ: Да, ја сам вас већ у једном поднеску који сам поднео пре десетак дана обавестио да сам и ја спреман да испуним своју обавезу из правила 67 а можда ћемо то после, ја сам то припремио. Пошто су моји саветници уз моју координацију били веома успешни ја сам припремио на око 300 компјутерски сложених страна доказе, обрађене доказе и томе прилажем 80 мојих објављених књига у којима су сви моји говори у Парламенту Србије, Парламенту Југославије, сви моји интервјуи у новинама сви моји интервјуи радио телевизијским станицама, неки судски процеси, и највећи део јавних говора на јавним митинзима. Мислим да ће то бити за тужилаштво један велики посао, али у сваком случају комплетан материјал после кога ће можда и да повуку своју оптужницу. Није то битно ја бих то предао, донео сам на Статусну конференцију зато што тужилаштво мени предаје ослобађајући материјал на Статусној конференцији ја онда имам право да Тужилашству предам материјал на основу своје обавезе из правила 67 тачка 2 Правилника.

Друго, што се тиче ослобађајућег и сваког другог материјала он мени мора бити уручен на српском језику. Ја искључиво на томе инсистирам и промене у том ставу никада неће бити. Што се тиче наводног адвоката у приправности, Александра Лазаревића, то је најозбиљнији проблем и господине судијо, ја вас морам обавестити сутра ћу поднети кривичну пријаву пошто су неке криминалне радње се десиле приликом именовања Александра Лазаревића. То је договорено када је, Санди Грубић, која је руководилац службе Секретаријата за ангажовање адвоката летовала ове године у кући адвоката Томе Филе на Охридском језеру. Адвокат Тома

Фила је у спречи са Санди Грубић преко ње са Хансом Холцијусом, секретаром Међународног суда. Ту је договорено да се именује адвокат Александар Лазаревић за мог стенд бај браниоца.

Зашто не може адвокат Лазаревић ни у једној варијанти да учествује у мојој одбрани? Адвокат Тома Фила је заступао Жељка Ражнатовића Аркана у процесу против мене 1993. и 1994. године. Тада је адвокат Лазаревић био приправник адвоката Томе Филе у његовој канцеларији. Ја сам овде припремио конкретан материјал, моју књигу „Суданије непокорног војводе“ где су комплетни документи мог судског процеса на основу тужбе Жељка Ражнатовића Аркана, где га је заступао адвокат Тома Фила са својом канцеларијом. То је један од разлога.

Друго, ја сам ту открио велику криминалну раду у коју је умешан и Ханс Холцијус и на основу те работе врши се подела новца које Међународни суд издваја за одбрану, између ангажованих адвоката Ханса Холцијуса, Санди Грубић и можда још некога у Међународном суду. По тој основи 21 адвокат из канцеларије Томе Филе је ангажовано у 15 предмета пред овим Трибуналом. Ја сам са Томом Филом и свим његовим адвокатима из канцеларије у сукобу већ целу деценију, адвокат Тома Фила је један од оснивача Арканове Странке српског јединства, биће и о томе говора. Смента Тужилаштву што се као мој правни саветник појављује Маја Гојковић која је један од оснивача Српске радикалне странке, али не смента што се појављује Тома Фила као оснивач Арканове странке. Даље, ја сам имао конфликт са оцем . . .

Преводацац: Молимо вас да мало успорите због превода, молимо вас.

Др Војислав Шешељ: Требали сте и раније да ме упозорите. Ја сам имао конфликт са оцем адвоката Александра Лазаревића. Његов отац је Љубиша Лазаревић, професор Правног факултета у Београду, који је јавно нападао проф. Ратка Марковића што је написао позитиван реферат о мом избору у звање редовног професора. Ја сам после промене власти у Београду, доласком мафијашког режима на противправан, незаконит начин и отеран са тог факултета. Иначе, отац Александра Лазаревића је озлоглашен као професор на Правном факултету који намешта студентске испите и по томе је најпознатији.

Затим, адвокат Александар Лазаревић дели сада канцеларију са адвокатом Илијом Дражићем, адвокат Илија Дражић је саветник мафијашког министра Горана Пителића.

И на крају, супруга адвоката Александра Лазаревића је високи функционер садашњег мафијашког режима у Србији, Александра Лазаревић се зове, и она је у Србији републички јавни правобранилац. Ја ћу колико сутра главном тужиоцу Међународног суда да поднесем кривичну пријаву на основу ових радњи, а вас као поступајућег судију у овом претпретресном поступку обавештавам да ја никада ни по коју цену нећу пристати да остварим било какав контакт са адвокатом Александром Лазаревићем, ја имам своје правне саветнике у које имам неограничено поверење, који ми већ помажу у одбрани иако Ханс Холцијус покушава да их ескивира по било коју цену, иако се можда Тужилаштво боји Маје Гојковић, као мог правног саветника, то је њихова ствар. Маја Гојковић испуњава све услове да буде мој правни саветник. Моји правни саветници или правни помоћници не морају да знају енглески језик, пошто ја са њима нећу ни саобраћати на енглеском језику. Они ће само самном саобраћати али инсистирам да седе поред мене у судници да би могли да ми помажу у току поступка да ми бар листају папире, ако то од њих захтевам.

То је, господине судијо, што се тиче овога, ја бих вам сада дао овде да уђе у спис молим вад да наложите вашим службеницима, да уђе у спис.

Преводацац: Молимо вас мало спорије због превода.

Др Војислав Шешељ: Хоћу. Да у спис уђе моја књига „Суданије непокорног војводе“, у којој су објављени многи моји судски процеси на које ме је пригонио режим у Србији, и између осталих мој судски процес са Жељком Ражнатовићем Арканом где је Жељка Ражнатовић

Аркана, са својом канцеларијом, заступао адвокат Тома Фила, а приправник му је био адвокат Александар Лазаревић.

И молим вас да у спис унесете књигу „Досманлијски сејмени на Правном факултету“ која се тиче тих скандала на Правном факултету у вези са мојим истеривањем.

Судија: Господине Саксон, да ли имате приговора да господин Шешељ приложи своју књигу у овој фази?

Тужилац: Објелодањивање те књиге Тужилаштву...

Судија: Он тврди да је то ослобађајући материјал.

Тужилац: Ми немамо никаквих приговора.

Судија: Да, да, јесте ли још нешто хтели да додате, извињавам се што сам вас прекинуо.

Тужилац: Само појашњење за оптуженог. Правило 67 као што пише реч је о посебној одбрани, прво одбрана алибијем, а Тужилаштво није ништа чуло што би указивало на то да те књиге које др Шешељ прилаже јутрос се баве тим питањем. Али, рекавши то, пошто је реч о оптуженом који се сам заступа, ми смо свакако вољни да прихватимо те књиге.

Судија: Хвала. Проф. Шешељ, ја сам вас замолио да ограничите своје коментаре на објелодањивање материјала по правилу 68, али ви сте изнели још неколико других ствари којима ћемо се бавити касније. Када је реч о материјалу по правилу 68, колико сам схватио, ако ћемо сада то да појаснимо до краја, је да има још један комплет ослобађајућег материјала који вам се данас објелодањује на језику који ви разумијете. Према томе, ту нема проблема када је реч о том материјалу, а када дођемо у фазу када Тужилаштво буде хтело да обелодани материјал по правилу 68 који неће бити на језику који ви разумете, ви имате право да уложите одговарајући поднесак Тужилаштву путем Секретаријата да се обратите Међународном суду, онда ћемо ми одлучити да ли је потребно да се тај материјал преведе на језик који ви разумете или не. А у овој фази се то питање не покреће, јер оно што се данас обелодањује је на вашем језику. Дакле то је под број један.

Под бројем два, питање постављења господина Лазаревића то је одговорност Расправног вијећа, Расправно вијеће је поставило господина Лазаревића, а ви имате право да одбијете услуге господина Лазаревића, имате право да не гледате у њега, имате право да мислите шта желите, и шта желите да мислите о господину Лазаревићу, али он је ту и он ће ту остати као стенд бај адвокат по одлуци Вијећа од маја ове године. А када је реч о вашој намјери да покренете кривични поступак цитирам, учините шта желите, ако је реч о тим кривичним поступцима или желите да поднесете кривичну пријаву и ако то може да се уклопи у предрасправни период урадите оно што желите. Ја сада не желим да расправљам о тим питањима, јер још нисам добио тај поднесак. Ви још нисте цитирам „покренили“, цитирам „кривичну пријаву“. А када је реч о покретању кривичне пријаве против Ханса Холцијуса и Секретаријата. Учините како желите, то такође, није дио ове предпретресне конференције и ја не знам да ли ће икада бити на дневном реду било које предпретресне конференције, ако буде онда ћемо о томе тада расправљати.

Када је ријеч о било којем материјалу који желите да објелоданите данас Тужилаштву или Вијећу, материјалу за који ви мислите да је ослобађајући побрините се да је он ослобађајућег карактера и можете слободно да га поднесете, иако морам да вас савјетујем, да вас обавјестим да је врло необично у овој фази да оптужени који нема адвоката предузме такав корак. Међутим, ја не желим да се мешам у ваше жеље и ако ви желите да поднесете те књиге ви то можете слободно да учините.

Дакле, последње питање се односи на објелодањивање материјала по правилу 68. У каснијој фази ми ћемо се тим питањем бавити када се то питање покрене и ако се покрене. Ја ћу се тиме бавити једино ако је ријеч о ад хок поднеску било усменом или писаном, а што се тиче данашњег засједања то питање се не покреће.

Материјал по правилу 66 да ли потврђујете, господине Саксон, или господине Мусомеј, да је материјал, објелодањивање материјала по правилу 66 завршено.

Тужилац: Не, часни Суде. Делимично због тога што Тужилаштво чека на одлуку Расправног вијећа у вези са поднеском који је поднесен у септембру ове године, а који се односи на одређене заштитне мјере.

Судија: Заустаните се за тренутак, проф. Шешељ, 15. септембра Тужилаштво је поднело један поднесак на којем је било датум 10. септембар, али је он поднесен пет дана касније. Ја имам информацију да је то вама уручено 17. септембра. У овом поднеску Тужилаштво тражи од Расправног вијећа да одобри да они вама не објелодањују, дакле да вам не објелодањују одређене информације у складу са правилом 66а(ii). Претпостављам пошто сте ви одабрали да се сами браните ви сте вероватно упознати са тим правилом, али ако вам Правилник није сада на располагању пред вама. Обично би се очекивало да сте ви одговорили на овај захтев, пошто сте га већ добили колико ја знам ви нисте написали никакав одговор. Да ли сте ви поднели евиденцију, нешто, ако јесте дајте ми то до знања. А ако нисте реците, ми молим, вас да ли имате намеру да направите одговор на тај захтев. Иако је прошло већ извесно време ја сам спреман да вам дам изванредан рок у коме можете да поднесете свој одговор.

Др Војислав Шешељ: Пошто је то питање које се покреће на Статусној конференцији ја сам спреман да усмено одговорим. Немам намеру да писмено одговарам пошто имам врло лоше искуство напишем огроман текст, а онда покушавају на све начине да ми врате тај текст. Па ћу бити концизнији када вам усмено одговорим.

Судија: Да, проф. Шешељ, имате потпуно право и схватам да ви не игноришете мој позив да напишете одговор на овај захтев. И ценим то што ви штедите наше време тиме што усмено одговарате данас. Међутим, пошто ја покрећем пред вама једно питање које се већ показало да је проблем и за вас и за нас, а то је дужина ваших писмених поднесака, и пошто се већ виђамо чешће и редовно, ја предлажем да покушамо да се мало боље споразумемо. Правила овог Трибунала обавезују и вас, и Тужилаштво, и мене и све друге судије, нико нема право да излази из оквира тих правила или да их не примењује. Та правила уз директиве које постоје у пракси и које су резултат тих правила предвиђају одређену границу дужине свих поднесака обе стране и то је обавезујуће за обе стране. Има неких случајева када одређена страна, било то Тужилаштво или одбрана, износи да им је потребно више страна и у том случају се подноси ад хок захтев Расправном већу и уколико се Расправно веће увери да има оправдан разлог да се продужи тај број страна, Расправно веће даје за то одобрење. Већ је било случајева када је Расправно веће одобрило већу дужину поднесака него што предвиђа правило. Међутим, пре свега, мора се поштовати норма. Када ви подносите неки захтев и узимате себи за право да ви пишете закон, и ви одлучујете сами да вам треба 300 страна а не 10, да изнесете своје аргументе игноришући правила и игноришући директиве и игноришући оно што је обавезујуће чак и за Расправно веће, ви тиме само отежавате своју ситуацију. Због тога вам предлажем, пошто сте већ преузели своју одбрану што је једна велика одговорност, у чему ћете ви бити поштовани не само као оптужени већ као оптужени који се сам брани, што је за њега оптерећење морам ипак да вам кажем да вам то не даје право које нема ниједан адвокат, ниједан бранилац. Због тога вас молим да се држите правила. У колико вам је потребно више страна обратите се Расправном већу које ће одлучити да ли ће то одобрити или не. То је под један.

Али да се сада вратимо на ваш усмени одговор на захтев Тужилаштва од 17. септембара и молим вас да се држите тог питања.

Др Војислав Шешељ: Господине судијо, мене обавезује Статут овог Трибунала и обавезује ме Правилник о поступку и доказима, уколико неке његове одредбе нису у супротности са Статутом, јер је Статут старији. А упутство председника Суда не можете бити опште обавезујући правни акт, може само за судије, за службенике суда итд. За мене као оптуженог то упутство не може бити опште обавезујући правни акт. И ја на томе инсистирам, то је правни проблем на који нико неће да одговори. Не може председник Суда да пропише колики ће бити мој поднесак, поготово када је реч о приговору на оптужницу. Приговор на оптужницу је моје апсолутно право. Претпостављам да је и у вашем правном систему одакле долазите тако. И нико ме не може спречити да поднесем приговор на оптужницу, а поготово не може са аргументом да ми је приговор дужи него што је он прописао. То је скандалозно са правног аспекта. Што се тиче конкретно овог проблема из искуства свих досадашњих поступака пред овим Трибуналом ја знам да је у сваком случају прикривања идентитета сведока прикриван заправо лажни сведок. Једном сам се и лично уверио. Када се десио онај Милан Бабић он је у почетку био заштићени сведок, а после је обелодањен његов идентитет. На суђењу Слободану Милошевићу помињао је и мене, и лагао. Лагао да ми је министар одбране Марко Неговановић дао хеликоптер да обиђем книнско ратиште. Марко Неговановић у то време није ни био министар него је био Томислав Симовић. А хеликоптер сам добио од генерала Вуковића команданта книнског корпуса и нисам с њим ишао за Београд него за Мостар па за Подгорицу. Поставља се питање зашто се прикрива идентитет сведока. Бар у мом случају ниједном сведоку не прети никаква опасност. То што ћу ја лажног сведока морално раскринкати пред овим Судом, то је ризик који сваки сведок који се усуди да лажно сведочи мора да сноси. То мора да сноси као ризик и Тужилаштво које се позива на лажна сведочења. Дакле, опасност за сведоке не постоји, али постоји нека друга опасност. Овде Тужилаштво предлаже да се мени идентитет обелодањује десет дана пред иступање ваљда тог сведока пред суд, а том тзв. стенд бај адвокату Лазаревићу месец дана.

Судија: Само тренутак, само тренутак или сте рекли нешто што нема смисла или превод који сам ја добио нема смисла. Овде пише, има једна друга опасност Тужилаштво каже да ће мој идентитет бити обелодањен и то пре него што се сведок појави пред Судом. Да ли сте ви то рекли или сте рекли нешто друго, не схватам?

Др Војислав Шешељ: Не, да ће мени бити обелодањен идентитет сведока десет дана пре. Је ли тако стоји стоји у овом акту Тужилаштва?

Судија: Да, сада схватам.

Др Војислав Шешељ: Александру Лазаревићу месец дана раније тај идентитет бити обелодањен. Знате која је ту конкретна опасност. Пошто Александар Лазаревић припада Аркановој мафији, та Арканова мафија може да ликвидира сведока пошто има довољно времена на располагању, а онда да Тужилаштво мене оптужи како сам ликвидирао сведока због његовог неугодног сведочења. Не смете ме таквим стварима излагати овде. Ја вам гарантујем ако ово суђење буде кокретно са аспекта неометања моје одбране као што се то до сада чини, да вам никада ниједном сведоку длака с главе неће фалити с моје стране, јер ја сам у Београду, у Србији до сада имао педесетак судских процеса и никада се ниједном сведоку није десило што се појављивао, чак и лажним сведоцима. Јер ја сам и раније имао искуства са лажним сведоцима. Знате, као противник режима сам често по судовима ишао и готово да се осећам мало нелагодно када неку дужу паузу по том питању направим. Толико ми је то у крв ушло. Дакле, ја се начелно супротстављам држању у тајности било ког сведока, било ког сведочења.

Друго, природа кривичних дела која се мени приписују указују на то да апсолутно нема потребе да се један сведок држи у тајности. Јер шта тај сведок може да сведочи. Да сам му наредио да изврши кривично дело, нисам имао нигде командну функцију. Да сам га подстицао то је суштина оптужнице да сам подстицао на извршење кривичног дела. Па знате зашто би се ту сведок кога сам ја подстицао морао држати у тајности. Али, ако мислите да доводите лажне сведоке, па да не знам њихов идентитет или да се не могу да спремим да њихов кредибилитет овде оповргавам, шта то онда значи. Ви се бојите њиховог сведочења. Обраћам се Тужилаштву, наравно уважавајући вас. Дакле, апсолутно ту никаквог убедљивог разлога нема да се прикрива идентитет сведока. И овде се још каже, да се идентитет сведока прикрива и у односу на мој тим одбране. На моје правне саветнике, правне помоћнике. Ја већ имам двадесет људи ангажовано и они раде пуном паром. Шта то сада значи ја њих не смем да обавестим благовремено сведок тај и тај појављује се са тим и тим, да видимо шта стоји иза тога, како можемо да то његово сведочење оповргнемо. Не могу ја, немам ја овде услова да то све постигнем без мојих правних помоћника у Београду. Ви нисте убеђени у истинитост и одрживост њиховог сведочења, ако овако инсистирате, а објективно нисте спремни на суђење, на процес пре 2005. године, јер ја знам у каквом је стању овај предмет. Нисте спремни и само отежете тако, стенд бај адвокати, малтретирате ме на овај начин, малтретирате ме на онај начин. Ја сам пристао са вама да разговарам, а ви постављате услов не може Маја Гојковић да буде присутна, као мој правни саветник. Какав је то услов где то има у свету. Да ви мени бирате ко ће мени помагати у мојој одбрани. Јер је она вама сумњива. Ако вам је сумњива подигните оптужницу и против ње па ћу ја знати да вам је сумњива. Вама је сумњив сваки Србин, частан Србин. Ја то знам. Дакле, свако ко није по вашој вољи или уколико није спреман да дели хонорар са Хансом Холцијусом вама је сумњив. То је друга ствар.

Дакле, господине судијо, начелно ја се супротстављам сваком прикривању идентитета сведока, а у посебном овом случају инсистирам чак и ако одлучите да се неки идентитет прикрива, да се тај идентитет мени обелодани у одговарајућем року, да могу да се спремим да то сведочење оповргавам и да моји правни саветници правни помоћници такође буду у ситуацији да ми у томе ефикасно помогну. Иначе нема смисла такво сведочење да ме овде изненадите, дође човек који може да каже било шта, што му падне на памет, а да ја немам могућности да се припремим да то оповргнем. Наравно, биће доста тих ваших сведока за које не морам никако да се припремам. За које могу чим уђем овде у судницу и чим чујем шта кажу да их на лицу места раскринкам. Али, може бити и оних опасније припремљених, темељито, професионално припремљених за лажно сведочење, у том случају мени неко време треба. Али мени треба да могу и телефоном да разговарам са својим правним саветницима и правним помоћницима, то ми се до сада тенденциозно онемогућава. Ја желим са њима и овде да разговарам, недавно су били у Хагу пошто ме је саслушавао истражни судија из Београда поводом убиства Зорана Ђинђића, и није подигнута оптужница као што сам тврдио унапред да неће бити јер немају никаквог доказа против мене, Маја Гојковић и Славко Јерковић су били самном, разговарали у присуству судског службеника. Ја када сам рекао да ми је забрањено да им дам материјал који сам добио од Тужилаштва и то онај материјал који није поверљив, дакле, ја имам три или четири регистра материјала који се може јавно публиковати, то ми је забрањено. И сада Тужилаштво уместо да одговара зашто ми је то забрањено Тужилаштво каже да није истина да ми је то саопштио службеник Тужилаштва, него судски службеник. Па што ја морам вас разликовати ко је судски ко је тужилачки службеник. Па немојте људи. Нема то смисла. Мени је свеједно који ће ми службеник саопштити нешто са ауторитетом судске власти. Да ли ће то бити службеник суда, службеник тужилаштва и ја сам то поштовао, ја тај материјал нисам дао, а желео сам да дам да и они тај материјал прераде да се темељитије спремимо за одбрану.

Зашто унапред стављате до знања да вам је оптужница танка и да нисте у стању са вашим сведоцима да се суочите са мојом одбраном. Овим документом ви стављате до знања да се прибојавате тог судског процеса. Хвала вам.

Судија: Хвала, професоре Шешељ. Има три ствари које желим да кажем или четири које проистичу као одговор. Један је да сам узео на знање оно што сте рекли тачније да принципијелно приговарате чак и на само усвајање система на обелодањивања идентитета сведока и њихових изјава. Ви сте изнели своје разлоге за то. Како се опште тачке гледишта, тако и свој лични став. Ја сам то примио к знању као што сам примио к знању и ваш аргумент да уколико Расправно веће одлучи да одобри захтев Тужилаштва ви ћете ипак инсистирати да будете обавештени о имену и подацима ових сведока на време. Тако да можете да се адекватно припремите за своју одбрану. То је једна мера коју је овај Трибунал заиста прихватио у неколико случајева за које ви сигурно знате. Значи одлука у вези вашег захтева ће бити ускоро донета што је скорије могуће, али морам да вам кажем да још увек нисмо почели на томе да радимо пошто до сада нисам знао какав ће став заузети проф. Шешељ с тим у вези. Тако да сам више волео да сачекам мало да видим да ли ће он поднети свој одговор пре него што приступимо писању одлуке. Раније је већ поменуто у вези правила 68 и обелодањивања по том правилу, а то се односи тачније простире се на правило 66 да Расправно веће сигурно неће да се задовољи обелодањивањем адвокату у резерви, јер то не замењује обелодањивање оптуженом. То неће бити прихватљиво за мене. Стенд бај адвокат има своје функције које су одређене у нашој одлуци од 9. маја, али он не представља оптуженог и у сваком случају он није његов заменик или његова замена. Што се тиче права на добијање докумената по правилу 68 и 66 мислим да сам о овоме довољно рекао.

Има још једна ствар ја сам навикао на систем у коме ми не дозвољавамо странама да се обраћају једна другој директно. Све стране упућују све своје примедбе коментаре и материјале преко председавајућег судије. Ја се вама извињавам што сам дозволио оптуженом да вам се директно обрати. То сам учинио због тога што нисам приметио да ви имате нешто против. Уколико имате нешто против то неће бити проблем, постоји решење, ја ћу упутити оптуженог да може да вам се обрати преко мене, али не директно. Прибегавамо том систему да бисмо избегли конфронтацију и добацивање примедба преко суднице заобилазећи председавајућег судију. Тако да уколико немате ништа против молим да се придржавате овог правила које ја желим да важи у мојој судници. У будуће, господине Шешељ, уколико желите нешто да кажете Тужилаштву само ми реците: „Поштовани судијо, имам нешто да кажем Тужилаштву“, али молим вас реците то мени уместо да их гледате право у очи, као да сте директно суочени са њима. Постоје нека правила игре које смо прихватили и којих треба да се држимо, јер то олакшава свима посао. У сваком случају мени ће бити лакше, а олакшаће живот и вама и Тужилаштву.

Иначе, ја знам да сте ви на последњој Статусној конференцији покренули нека питања и желели сте да разговарате са Тужилаштвом тачније понудили сте да разговарате са Тужилаштвом, али та понуда је одбијена. Према информацији која је мени доступна то одбијање са ваше стране при том се обраћам Тужилаштву, вама господине Саксон, или вашим колегама, је објашњено тиме што се радило о присуству било стенд бај адвоката било једног од правних помоћника проф. Шешеља, на чему је он инсистирао. Ја нисам намеравао да о овоме разговарамо данас, јер нисам знао да ће то бити покренуто, али пошто јесте покренуто мислим да је моја дужност да то проучимо. Да ли сам добро схватио, проф. Шешељ, одговорите ми само ДА са или НЕ. Да ви желите да имате један састанак са Тужилаштвом да о овоме поразговарате? Само ДА или НЕ.

Др Војислав Шешељ: Не могу вам одговорити само ДА или НЕ, могу са три реченице. Ако вам то одговара. Жао ми је.

Судија: У реду нека буде три реченице. Једна.

Др Војислав Шешељ: После прве Статусне конференције стража ме је одвела код Карле де Понте, главног тужиоца, која је понудила разговор са Тужилаштвом. Ја сам рекао: „Може разговор, али само званичан, што значи да се снима, да буду присутни моји правни саветници и тако даље, на шта је она одговорила, то је још увек једна реченица у мом језику, на што је она одговорила, да ће тако бити. Моја примедба на прошлој Статусној конференцији, ово је друга реченица, била је што је протекло толико месеци а још није дошло до позива на разговор и тада је Тужилаштво одговорило да они чекају стенд бај адвоката; не знам зашто га чекају, јер ја никада нећу пристати у његовом присуству да разговарам. Онда када сам ја писмено одговорио Тужилаштву на њихов позив и заказани термин 24, 25, 26. септембар, да пристајем на разговор под условом да буду присутни моји правни саветници односно помоћници, Маја Гојковић и Славко Јерковић, адвокати из Србије, Тужилаштво одговара: „Нема ништа против Славка Јерковића, али не може Маја Гојковић“, ако не може Маја Гојковић онда нема разговора.

Надам се да нисам прекорачио три реченице.

Судија: Да изволите господине Саксон.

Тужилац Саксон: Хвала, часни Суде. Часни Суде, после последње Статусне конференције Тужилаштво је почело да се распитује и да се бави организацијом која је потребна да се организује један састанак са др Шешељем у притворској јединици. Тако да може да се одржи један званични интервју. Затим је Тужилаштво добило писмо од др Шешеља у коме он каже да он жели да Маја Гојковић и Славко Јерковић буду присутни на том интервјуу. И да у сваком случају не може да учествује у таквом интервјуу док не добије неки медицински или здравствени третман који је рутински предвиђен. На то је Тужилаштво одговорило и све ово је унето у записник, и мислим да је Судско веће обавештено о томе, да Тужилаштво приговара на присуство госпође Гојковић у овом процесу, а такође смо обавештени да тај медицински третман није још обављен, тао да смо информисали др Шешеља да ћемо бити спремни да закажемо нови датум за овај интервју када се тај третман заврши. О томе смо га обавестили, још увек смо спремни на то.

Судија: Ја сам покренуо ово питање не због тога што Расправно веће или ја као предрасправни судија имамо било какво право да се мешамо у ово, то је нешто што је искључиво у надлежности др Шешеља или проф. Шешеља и у вашој. Када кажем вашој мислим на Тужилаштво или на самог тужиоца и ја са тим немам баш ништа. Међутим, покренуо сам то питање такође, и због тога што сам информисан, а при том нисам знао за тај проблем који је покренуо др Шешељ, у вези са присуством једног од својих правних помоћника. Ја сам обавештен да је проблем био у томе што сте ви инсистирали да буде присутан стенд бај адвокат. Ја лично, као предрасправни судија, не бих инсистирао на присуству стенд бај адвоката за један такав састанак осим ако он сам не сматра да треба да присуствује. Међутим, узимајући у обзир његов мандат и његове дужности не видим како се он ту уклапа уколико га оптужени не жели. Тако да имајте то у виду то је моје лично мишљење као предрасправног судије. Ја мислим да присуство или одсуство господина Лазаревића не треба да представља препреку. И завршићу на томе, с тим што желим да буде јасно да ни на који начин не покушавам да се мешам у оно што је искључива надлежност оптуженог и Тужилаштва. Али, ако обе стране сматрају да састанак између Тужилаштва и оптуженог може бити сврсисходан или може представљати један корак напред, онда би моја препорука била да тај састанак организујете.

Што ме доводи, проф. Шешељу, до нечега на чему ћу доста инсистирати не бирајући речи. Ја не желим да укрштавам мачеве са вама по овом питању, али то је нешто о чему вам је

већ говорио мој претходник, а о томе сте чули и у неким мојим одлукама које сам ја лично донео пре пар дана у вези вашег захтева број 21, а то је ваше инсистирање да уживате помоћ два помоћника која помињете у свом писму, то су Маја Гојковић и господин Славко Јерковић, правила су таква каква су. Правила овог Трибунала не дозвољавају ником, а о томе постоје одлуке у другим предметима ово није нешто што се дешава само у вашем предмету, тога је било у предмету Шљивачнанина, Шљиванчанин је желео да уведе своја два правна помоћника, два адвоката који би му помагали из Србије, из Београда. У почетку ни један од њих није био прихватљив за наш Секретаријат, а правила су јасна она кажу да ви као оптужени или господин Шљиванчанин или господин Радић као оптужени, нико нема право да изађе пред овај Суд и да каже: „Ово ће бити мој адвокат у овом предмету, у овом суђењу“. То тако не функционише. Овај Трибунал има своја правила она могу бити добра или лоша, али за нас су обавезујућа. Постоји правно 44. а сигуран сам да сте га ви више него свесни, и молим вас придржавајте га се. Ако желите госпођу Гојковић или господина Јерковића као ваше браниоце постоји процедура да се они уведу као ваши браниоци. Ја немам право да их овластим да уђу у ову судницу осим ако их Секретаријат није именовано. Ви можете да кажете да вам се не свиђа Секретаријат, да вам се не свиђају правила, да не одобравате то и да имате право да бирате сами свог браниоца, али таква су правила. Она су примењивана и у другим предметима. Ја сам овде да вас браним и да осигурам да имате поштено суђење од почетка до краја. То не значи само, само суђење, то значи и предпретресни поступак и сваки дан који пролази између једне Статусне конференције и друге и моја је дужност да обезбедим да свако ваше право буде поштовано. Али ви се такође морате придржавати правила. Постоје адвокати који су тражили да буду представници оптуженог, они су прихваћени, а постоје, међутим, и други адвокати који из разлога који су изнети у одлуци Секретаријата нису прихваћени. За то постоји правни лек, када се ради о Шљиванчанину на пример, Секретаријат је одбио оба предложена адвоката. Ја сам саветовао пуковнику Шљиванчанину сам да се жали директно председнику Трибунала, председнику Мерилу. То је он и учинио и одлука Секретара је била опозвана. То питање му је поново уручено на преиспитивање, на разматрање и тим људима је омогућено да помажу Шљиванчанину док не буде донета коначна одлука. Тако да поново вам кажем чак и ако вам се не свиђа неко правило, чак иако мислите да оно иде против ваших основних правила ви се борите против тог правила, оспорите га али док не оспорите правило и док не покушате да поднесете захтев којим тражите да ове две особе буду прихваћене као ваши браниоци ја не могу ништа да учиним.

Др Војислав Шешељ: Господине судијо ја сам већ неколико пута поднео захтев да се регулише статус адвоката Маје Гојковић и адвоката Славка Јерковића као мојих правних саветника или помоћника, уопште термин није битан. Пошто је прошли пут судија Шомбург покушавао да проблематизује ту терминолошку разлику, јер сам ја прво именовано Мају Гојковић за правног саветника, а Славка Јерковића за правног помоћника. Мени то уопште није битно да ли ће се они звати правни саветници или правни помоћници. У овом процесу ја се сам браним и користим своје статутарно и правилничко право. Правилник није предвидео у том случају када се оптужени...

Преводацац: Преводиоци моле да говорите мало спорије.

Др Војислав Шешељ: Спорије ћу. Правилник није предвидео у случају када се оптужени сам брани да ли има или нема право да му помажу правни помоћници у судници или на сличним другим местима која су везана за суд. Међутим, моји правни саветници нису дужни да испуњавају све услове из Правилника која би морали испуњавати да су они моји браниоци. Међу њима знање енглеског језика да би примали документа на енглеском. Они су само моји правни помоћници и спремни су по адвокатском кодексу да се придржавају својих обавеза. У смислу чувања поверљивости појединих докумената, заштите сведока и све оно друго на шта се правни саветници, правни помоћници и чланови тима одбране иначе обавезују.

Мени никада Секретаријат није рекао: „Не прихвата се“. Секретаријат ћути по том питању. Ја сам раније писао Секретаријату у неких десетак наврата колико се сећам два три пута су ми одговорили про форме, углавном ћуте на моја писма. Самном саобраћају виши правни саветници не знам откуд то, по ком је то правилу. Како може виши правни саветник мени да пише и да ми каже не може ми бити узета у разматрање, не може бити узет на разматрање приговор на оптужницу, жалба и тако даље. Ја то не разумем. То нигде нема ни у Правилнику ни у Статуту, а дешава се. Овде постоји једна правна празнина која се мора неким логичким или аналогним тумачењем попунити, а то аналогно или логичко тумачење у овом случају би рекло да ако Тужилаштво има право да поред заступника оптужнице, поред њега да седи још двоје троје, прошли пут мислим троје људи да је седело поред њега, онда и поред оптуженог могу седети два човека да би му помагали. Мени треба знате, ја не могу када су ме овде довели ја нисам стигао ни све књиге да извадим које сам понео да предам Тужилаштву, нисам успео ни да средим све папире. Знате има овде много ствари које, где је потребан помоћник. Мени је потребна техничка помоћ док се сам браним пред овим Судом. Ту техничку помоћ могу ми пружити техничку правну помоћ да ми не бисте ово сада на други начин протумачили, правно техничку помоћ могу ми пружити људи у које имам поверење. Ја у Мају Гојковић имам поверење, она се више пута појављивала као мој бранилац на суђењима у Београду. Е овде имам књигу „Главни Милошевићев политички робијаш“ где се у неколико процеса Маја Гојковић појављује као мој главни бранилац. И ови би књигу, такође, данас предао у судски спис, пошто ће Тужилаштво наћи у њој елемената да оповргне ону своју тезу о удруженом злочиначком подухвату, коју је форсирало у оптужници, а која никако у тај удружени злочиначки подухват не може мене Милошевића, Кадијевића, Аџића и многе друге да повеже. Тако да бих ја и то. Ја овде имам доказе да ме је Маја Гојковић већ више пута заступала пред судовима. Имам доказе да ме је Славко Јерковић у овој књизи „Досманлијски сејмени на Правном факултету“ више пута заступао пред судовима у Београду. Ја сам навикао да са њима сарађујем пред судовима. Ја не тражим овде да они буду моји браниоци, па да морају да испуне услов о знању енглеског језика, него само да ми помажу у одбрани, са њима се разумем најбоље. Њему кад кажем наћи ми то и то он ми одмах пронађе. Они ми и сада помажу. Они су ми помогли и да направим овај елаборат на основу правила 67 који ћу сада предати Тужилаштву. То је правило 67 став а, тачка 2 под б. Ја спремам неку посебно одбрану, овде сам вам изложио шта ја подразумевам под том својом посебном одбраном, па вас молим, пошто се сада вама обраћам господине судијо да не би они имали неких примедби због директног обраћања, овде је елаборат о мојој посебној одбрани. Уз ту посебну одбрану ја предајем 80 мојих објављених књига. Дакле, ради мој експертски тим солидно ради, ја сам задовољан, ја им телефоном дајем сугестије како да раде, морам сам да плаћам те разговоре, немам право на привилеговане телефонске контакте са њима као што имају сви други оптуженици итд. То су све проблеми с којима се суочавам, али ја им одолевам и опет се темељито спреман за процес. Дакле, ја инсистирам да се то питање реши, оно се може једино на овај начин решити. Или може се и на други начин решити, може Секретаријат одбити да ми се потврде именована правног саветника и правног помоћника. Има право по вашим правилима, је ли тако, може то да уради. Може и Суд да потврди такву одлуку. Ви мене можете свести на човека појединца, али ја у том случају имам право бар јавност да обавестим ево шта су ми урадили, не дају ми правног саветника, не дају ми правног помоћника, не дају ми да контактирам са својим тимом одбране, морам искључиво све сам да радим у затворској ћелији. Ако овом Суду одговара таква једна јавна слика о мом процесу ја сам спреман и то да издржим. Ја вас не уцењујем, ја сам поставио захтев да ми се омогући да сарађујем са Мајом Гојковић и Славком Јерковићем. Ви ћете то потврдити или одбити. Ја ћу у оба случаја наставити даље да се браним сам као што сам и почео. Али, ја имам право бар на то да јавност зна, ево урадили су му то и то мора сам самцат да одолева овој једној великој гломазној међународној машинерији.

Судија: Да, проф. Шешељ, ја вас упућујем на моју одлуку од 27. октобра 2003. коју претпостављам ви сте добили, имате копију, то је одлука Расправног вијећа по вашем поднеску 21. упућујем вас на параграф који конкретно говори да, ако ви с обзиром на ваше право да се сами браните тражите додатну правну помоћ, постоји посебан поступак који треба слиједити, молим вас слиједите тај поступак. И то ће проћи кроз све канале, прво Секретаријат, а ако секретар то не прихвати онда постоји правни лек можете да идете директно или Расправном вијећу или председнику Трибунала, зависи од основе одлуке секретара, али постоји правило 44. и послужите се тим правилом следите поступак који је ту наведен, јер иначе ћемо наставити овако. Ви ћете наставити да се жалите, и у извјесном степену сте у праву, јер било ко ко одлучи да себе сам брани као што сте ви то учинили ускраћује себи корисну, а понекад и мање корисну помоћ својих саветника, адвоката. Али ако ви одлучите да се сами браните, ви сте одлучили да немате адвоката и коадвоката ви имате право да се сами браните и тако сте одлучили, али ви такође морате да се припремите, ви морате да имате одређене одговорности, морате да се припремите за извршење тих одговорности, али такође морате и ако вам треба одређена врста помоћи, морате да слиједите поступак. Молим вас слиједите одговарајући поступак. Ја ћу сада престати да се бавим тим питањем сада овде. Постоји посебно правило за то, постоји посебан поступак који је прописан тим правилом. Да ли ја могу да игноришем то правило због онога што сте ви рекли чак и ако сте сто посто у праву, ја и даље не могу да игноришем то правило.

И завршна ствар коју желим да кажем, да буде савршено јасно сви овде имају своје одсеке, оно чиме се баве. Ја сам предпретресни судија, ја сам председавајући судија тог Расправног вијећа, и ја имам ограничену надлежност. Ја не могу да се мешам у надлежност Тужилаштва или у ваша права, као што не могу ни да се мешам у надлежности секретара. Правилник предвиђа правни лек у већини случајева, не у свим случајевима, јер понекад је то дискреционо право, али у овом случају молим вас позабавите се правилом 44 придржавајте се тог правила и добићете одлуку секретара. А онда ви можете да уложите жалбу на ту одлуку уколико вам та одлука не одговара.

У реду сада да пређемо на нешто друго. Уствари ја сам немам ништа друго што бих сада покренуо осим ако ви имате да покренете неко друго питање. Прво ћу се обратити Тужилаштву. Да ли има неко питање које желите да покренете?

Тужилац: Једино друго питање којим би се могло позабавити Тужилаштво ово јутро је да уз помоћ Секретаријата достави др Шешељу материјал по правилу 68 и молили бисмо га да потпише двије потврде, једну да он задржи, а другу да добије Тужилаштво.

Судија: Претпостављам да нема приговора са ваше стране.

Др Војислав Шешељ: Нема.

Судија: Да ли има још неких питања које желите да покренете?

Тужилац: Не, часни Суде.

Судија: Проф. Шешељ, пре него што закључимо седницу има неколико мањих питања. Хтео бих да вас питам у вези с тим и да будем уверен да сте се ви тиме позабавили онако како треба. Да ли бисте желели да покренете било које питање у вези са вашим здравственим стањем? Изволите.

Само тренутак, да ли желите то да кажете на јавној седници или желите да пређемо на приватну седницу.

Др Војислав Шешељ: Искључиво на јавној. Међутим, господине судијо, нисте ме питали да ли ја имам неких других статусних питања за покретање. Као што сте питали Тужилаштво. Па хоћу ли...

Судија: Питаћу вас, не брините се.

Др Војислав Шешељ: То ћу после здравственог стања. Сада прво здравствено стање. Па ево ја сам недавно имао темељите здравствене прегледе, па бих вас обавестио о резултатима тих прегледа. Прво резултат прегледа крвне слике је без проблема. Резултат прегледа урина је без проблема. Дакле све је у границама нормалног. Рендгенски преглед плућа без опасности. Крвни притисак 135/80. Тестирање крви на присуство вируса хепатитис Б негативно, на присуство вируса хепатитис Ц негативно, на присуство вируса сиде негативан налаз. На присуство коксаки вируса налаз негативан. ЕКГ налаз показује нервозу срца. Која је проузрокована фрустрацијама и душевном патњом коју преживљавам гледајући ваше судијске одеће, тужилачке итд. Ја сам већ у три наврата код судије Шомбурга инсистирао на томе да судије, тужиоци и чланови судског апарата у пристojним цивилним оделима бар у мом случају суде, јер мене страшно иритира та ваша римокатоличка инквизиторска одежа. И ја то веома озбиљно овде износим нисам сигуран да ме је судија Шомбург тако озбиљно схватио. Ја сам 18 килограма смршао због тих психичких фрустрација, због те одежде. Не знам како другачије да то протумачим.

И мој главни здравствени проблем сада, по доласку у затвор ја сам се бавио физкултуром, гимнастиком, спортом, играо сам и фудбал о пукао ми је стомачни мишић. Ја сам сада у ситуацији да прстима својим враћам црева која су изашла под кожу, да разликујем дебело, танко, слепо црево и тако даље само још бубрег се никада није појавио. Три месеца ја чекам на операцију. Операција једина индицирана као средство да се то санира, три месеца са таквим проблемом није ни мало једноставно. Ја сада размишљам да ли то није неко намерно радио у мом случају пошто је то операција која у врх главе може сат времена да траје. Све сам претходне прегледе лекарске завршио, сви су налази у реду и не заказују. Да ли је то начин да се такође омета моја одбрана, да ли је на тај начин убијен својевремено генерал Ђорђе Ђукић, др Милан Ковачевић, генерал Момир Талић, Славко Докмановић сви су они умрли, јер им није благовремено указана медицинска помоћ. Није у мом случају дошло до тога, не умире се још од овога, али ми је нека намера препознатљива из тога. Зашто ја три месеца чекам на једну релативно, бар у мој земљи је то бенигна операција. Да сам као најтежи криминалац ухапшен у Београду не бих чекао више од недељу дана у Централном затвору да се изврши таква операција. Имам утисак да ме намерно муче. То је мој утисак можда је погрешан. Можда ви имате неку другу информацију можда то за вас није неки озбиљан проблем. Тренутно за мене озбиљнијег нема.

Судија: У реду. А када је ријеч о другим условима вашег притвора, да ли имате жалби на то? Да ли се иначе према вама добро односе у притворној јединици?

Др Војислав Шешељ: Што се тиче затворског особља третман је и према мени и према свима осталим прилично коректан, ту заиста немам примедби. Али ми је судија Шомбург на прошлој Статусној конференцији обећао полицу за књиге, ја имам много проблема са документима, са књигама стручним и тако даље. Тај проблем ми још није решен то морам да вам кажем. Других проблема у затвору немам.

Судија: Када сам рекао да има неколико мањих ствари којима ћу се позабавити то је једна од њих. Ја ћу се побринути да ви добијете ту полицу за књиге. Очигледно је још до сада нисте добили. Госпођо секретар, молим вас да означите цели дио одговора оптуженог, његових напомена у вези са његовим здравственим стањем и условима у притворској јединици. Молим вас копирајте то и пребаците као посебан документ пошаљите на службени начин управнику притворске јединице заједно са налогом Трибунала који му налаже да достави Расправном вијећу своје напомене у вези са приговорима др Шешеља и то у року до петка, не касније од петка. А у петак је који датум? Данас је 29.

Тужилац: 31.

Судија: Дакле до петка 31. октобра сматра се да уколико по мишљењу Расправно вијећа питање које је покренуо др Шешељ треба да се ријешити, да се њиме позабави само Расправно вијеће, онда ће се одржати још једна Статусна конференција следеће седмице. Да би се јасно знало шта се заиста дешава и због било које мјере коју би Расправно вијеће морало да предузме.

Посебно Расправно вијеће би желело да добије потпун здравствени извјештај у вези са стањем које је др Шешељ навео у својој изјави и којим се треба позабавити хируршком операцијом.

Дакле, ситуација је следећа ја ћу до петка добити пуни извештај управника, а ако буде неопходно одржаћемо још једну Статусну конференцију идуће седмице, ако буде требало више информација или ако видим да се ствари не развијају онако како би требале да се развијају. А ако се тај проблем може ријешити без Статусне конференције онда очигледно ће се ријешити без Статусне конференције. Следеће седмице ја имам засједања ујутру и после подне, дакле од девет ујутру до седам навече, али ако буде било неопходно ја ћу наћи простор да се уклопи додатна Статусна конференција на којој бисмо се бавили вашим здравственим стањем.

Имају још две ствари, мање ствари којим желим да се позабавимо пре него што вам дам ријеч у вези са другим питањима које желите да покренете. Прво је полица за књиге. Овде имам напомену, ја сам искрено говорећи схватио само дио те напомене, нисам други дио. Пише да је вама потребна полица за књиге, а за вашу ћелију, а ви сада кажете да од прошле Статусне конференције ви нисте добили ту полицу за књиге.

Др Војислав Шешељ: Судија Шомбург је обећао да ћу добити на прошлој Статусној конференцији, али још нисам добио. Ја чекам. Знате велике проблеме ми то ствара, све ми је у хаосу, папири на све стране, књиге на све стране, а ћелија баш није толико пространа. Избацио сам чак сав баласт из ћелије, избацио сам и вентилатор, избацио сам све што се могло избацити избацио сам, али ми је тесно. То би ми помогло да се мало средим и организујем боље за наставак просеца. А то су типске полице каквих иначе постоји у затвору само што нису распоређиване оп ћелијама. Пошто се сам браним у овом предмету ја морам бар имати те најминималније услове на располагању.

Председник секретаријата: У реду. Ја сам обавјештен да ће те то добити када се буде сједила одговарајућа процедура, односно када оптужени попуни одговарајући формулар тражећи ту полицу за књиге. Да ли сте ви од прошле Статусне конференције попунили неки формулар тражећи полицу за књиге или било шта друго? Ви ми морате то рећи, јер ја нисам у ситуацији да то знам.

Др Војислав Шешељ: Формулар којим се тако нешто тражи у затвору не постоји. Ја сам усмено додуше једном рекао управнику пре те Статусне конференције можда негде у мају месецу, он је тада одговорио да не може мени да да полицу пошто би онда морао да да свим осталим затвореницима. И после тога ја сам се обратио судији Шомбургу. Не постоји формулар за захтев те врсте. Знате сваки формулар је предвиђен за одређену врсту захтева, за тако нешто не постоји формулар, јер се раније никад тако нешто није дешавало у пракси.

Међутим, знате још господине судију, тамо где постоји добра воља ти формулари нису тако ни важни.

Председник секретаријата: Поново, госпођо секретар, моје налоге да се овај део транскрипта копира и пошаље управнику притворске јединице, са препоруком да се позабави овим питањем. И да се побрине да оптужени добије неопходан намештај, било да је реч о

полице за књиге или било чему другом. Тиме ће се увести неки ред односно њему ће се омогућити да заведе одређени ред у својој документацији.

То се дешава када пишете превише књига, професоре.

Др Војислав Шешељ: Знате шта, испало је да је добро што сам толико књига објавио, јер ћу лакше да сузбијем оптужницу која је против мене подигнута. Све је у књигама.

Председник секретаријата: Да, било је још једно питање поново ја ово само помињем, јер желим да вас чујем. Да ли ви и даље улажете приговор на коришћење компјутера, лап топа?

Др Војислав Шешељ: Ја ту никада нисам улагао никакав приговор. Ја једноставно то нећу да користим.

Судија: А због чега одбијате?

Др Војислав Шешељ: Зато што имам пред собом веома негативно искуство других осуђеника, а и њихових бранилаца.

Знате, господине судијо, ја сам знао унапред да ћу бити овде оптужен бар месец дана унапред, па сам разговарао и са другим адвокатима и са оптуженим када сам дошао овде. Толики хаос Тужилаштво прави адвокатима и оптуженим са неисправним дискетама, или са дискетама различитих програма, да огромну енергију и време троше да би то некако оспособили да се тиме служе. Друго, ја знам елементарно да се користим компјутером. Знам наслепом да куцам са свих 10 прстију. Али, нисам толики компјутерски стручњак да ја могу сваки проблем који ми се појави решити. Ја зато у те проблеме нећу да се упуштам. Друго, ја сам таква природа можда мало старомодна, код мене је лакша концентрација када држим оловку у руци и папир имам пред собом, него када ме очи боле буљећи у компјутер. Ја могу у компјутер да буљим сат, два највише. А могу дневно 10,12 сати да седим да читам или пишем. Дакле, није никакав мој хир, можда је судија Шомбург то поставио на другачији начин прошли пут па нисам хтео ни да објашњавам, али једноставно нисам дужан да се тиме користим, нећу да се користим. Користићу се оним средствима које сматрам да су ми потребна и да ми могу послужити основној сврси. Ту сам се ја жалио и на проблем осветљења, али сам тај проблем самостално решио. Супруга ми је донела и каблове и лампе и сада ми је премрежена кабловима цела ћелија, јер сам морао на онај најпримитивнији начин да то решим, али сам проблем решио. Полицу за књиге није могла да ми донесе.

Председник секретаријата: Да, али ја се још увек надам да ћу вас временом наговорити да човек ваше интелигенције и са вашим практичним прилазом стварима може да научи да користи компјутер и видећете да ће вам много користити да има пуно предности чак и у припреми ваше одбране. Доста сам сигуран да ако замолим управника да вам се осигурају часови руковања компјутером, а ви иначе слепо куцате онда неће бити никаквих препрека. Чак и ако сте старомодни то не значи да не можете користити компјутер. То није никаква препрека. Постоје извесне олакшице, као што ћете видети, које вам пружа лап топ. За многе, многе сврхе, а то се може научити за дан, два, то је толико лако. Сигуран сам да неко ко је толико интелигентан као ви, професор универзитета, може лако то да научи. Као кад сам ја учио први пут да јашем, рекли су ми: „Гледај друге“. Сви су знали, сви су умели да јашу „Зашто ти мислиш да је то тешко?“. Ја јесам пробао и јесте испало лако. Видећете да ће и вама бити лако са компјутером.

Сада сам стигао до последњег. Да ли имате још нешто да покренете и уколико вам треба имате пола сата на располагању.

Др Војислав Шешељ: А неће ми требати толико времена, не, не.

Господине судијо, ја сам једном покушао да јашем када сам имао 10 година и пао сам са коња. Уколико ви наставите овако коректно да водите предпретресни поступак ја вам гарантујем да са моје стране нећете имати никаквих процедуралних проблема, јер заиста мислим да сте данас ово коректно водили.

Што се тиче тог компјутера моја одлука је ту дефинитивна. Једноставно ја сам се већ организовао и радим на најефикаснији могући начин. Ја имам и слаб вид да бих могао дуго да радим на компјутеру. А основне ствари сам ја већ научио и знам да радим. Знам и да се укључим у Интернет и да тражим итд. Није то проблем. Али не могу дуго да радим на компјутеру.

Имам још један велики проблем да покренем на Статусној конференцији ја сам се већ писмено обратио Претресном већу два са захтевом да се омогући да ме посети високи великодостојник Српске православне цркве Владика милешевски његово преосвештенство господин Филарет. Он је један од најистакнутијих српских верских старешина, а Епископ је у Епископији у којој се налази гроб Светога Саве у манастиру Милешева, који за српски народ и као личност и његов гроб, као светилиште имају изванредан митски, религиозни, духовни значај. Ја сам се обраћао већ судији Шомбургу и мислим да његов одговор мора да се преиспита од стране овог Претресног већа с обзиром да по правилу 70 Правилника о притвору где се каже: „Ниједном притворенику не сме се онемогућити контакт с представником било које вере“, а примењују се само она ограничења и увети који су предвиђени правилом 63, по правилу 63 ја не бих могао да примам посете уколико прети опасност то се види по правилу 66 да је сврха контакта покушај бежања, да би могао нашкодити негативним утицајем на исход суђења у поступку против других притвореника, друге истраге и тако даље. Ниједан од ових разлога не постоји да се спречи посета Епископа Филарета, постоји разлог који је ван овога суда. Европска унија је Епископу Филарету, као човеку огромног ауторитета и једном од највећих духовника српског народа, забранила улазак на територију Европске уније. Пошто је овај суд екс територијалан ја захтевам упркос одлуци Европске уније да се мени омогући посета Епископа Филарета, поготово што имам свежу информацију да је Свети архијерејски синод Српске православне цркве као највиши црквени орган, извршни орган црквене власти одлучио да подржи тај мој захтев, и он такође се залаже и предузео је и неке дипломатске кораке колико ја знам да се епископу Филарету омогући да ме посети. Претпостављам да би он тада посетио и све остале Србе притворенике Хашког трибунала. То је нешто што би мени много значило, на чему ја инсистирам као на своје право, по Правилнику о притвору и од чега ја нећу одустати. То има огромно значење претпостављам и за све друге осуђенике, они су овде имали редовне посете свештеника, имали су у неколико наврата посете других епископа који су такође угледни и западноевропског и црногорског митрополита итд. Али, ја инсистирам на Епископу Филарету, он би много значио свим притвореницима Хашког трибунала као једно познато, цењено духовно име, као човек који својим ауторитетом може мало додатне духовне снаге да унесе у све притворенике. Ја, наравно, нисам овлашћен да на томе инсистирам у име свих осталих притвореника, ја инсистирам у своје име, а успут вас само обавештавам да би његово присуство добро дошло и свим осталим Србима који су овде заточени. Ја инсистирам на том верском праву које ми гарантују и међународне конвенције. То право би се поштовало пред свим судовима и у свим затворима у мојој земљи. Дакле, не би нико ни покушао да ми то право ускрати. Инсистирам да ми се то право ни овде не ускраћује. Зашто је име владике Филарета на листи забране улазака у Европску унију. Па баш зато што је истакнут ауторитет у оквиру Српске православне цркве, што смета мондијалистима, глобалистима, свим овим који раде о глави Србији и српском народу, српској држави, српској Цркви. Е управо из тих разлога ја инсистирам да Владика Филарет дође овде и да му се омогући да обави верски обред са Србима који га цене, поштују и који су верници Српске православне цркве.

Ја знам да је ово један испит за Хашки трибунал у целини и ја се надам, господине судијо, пошто сте ви очигледно веома озбиљно приступили вођењу ових предпретресних радњи, да ћете изнаћи могућност да се том мом захтеву удовољи.

Судија: Проф. Шешељ, ја заиста пре свега желим да вас уверим да овом придајем велики значај и велику важност, али морам да вам скренем пажњу да је Расправно веће у почетном саставу, то значи ја лично, суткиња Мумба и судија Шомбург, је 30. септембра у одговор на ваш захтев број 19 у коме се између осталог тражило да Епископ Филарет дође вама у посету и да задовољи ваше верске потребе је претходно одлучи која је донета у којој је одлучено да ви имате право на посету његовог преосвештенства. Међутим, нема ништа у међународном закону што вама омогућава да њега именујете као верско лице које треба да испуни те ваше потребе, да удовољи тим вашим потребама. Ја сам обавештен да сте ви добили примерак те одлуке 3. октобра. Ја ништа немам у својој документацији о томе да сте се ви жалили на ову одлуку. Да ли сте се жалили против ове одлуке или не?

Др Војислав Шешељ: Господине судијо, одлука те врсте није процесна одлука. Одлука те врсте се доноси ад хок и може ад хок и да се промени од стране истог претресног односно Предпретресног већа у овом случају. Колико ја пута будем то потенцирао ви ћете толико пута да о томе одлучујете. Знате, неке су се околности у међувремену промениле, то да се ја сада жалим па да тражим дозволу за жалбу, знате мало ми је то сувише дегутантно. Да тражим дозволу од Претресног већа које донесе одлуку да се жалим на ту његову одлуку. Мало је то у супротности са општим правним принципима. Ја сам то изложио већ у свом приговору на супротности на колизију између Правилника и Статута, али сада је то неко друго питање. Ја ћу, господине судијо, на свакој статусној конференцији да понављам тај захтев и да на њему инсистирам. А ви можете нову одлуку донети по том питању без обзира што је претходна одлука била онаква каква је била. Јер ово није ствар процесне природе па да се по том питању поштује процесна процедура. Ово је један проблем који се појављује у мом животу у затвору. Данас тај проблем можете решити на један начин сутра на други начин. Један дан се тај проблем може решити отварањем прозора, а други дан се тај проблем може решити појачаним грејањем. Дакле, то је нешто што се тиче конкретног живота и ви можете проценити да ли треба да то урадите са аспекта општих правних принципа међународних норми, а наравно у овом случају интереса правде да духовни живот заточеника буде задовољен на одговарајући начин, ако то није у супротности са правилом 66 Правилника о притвору, ако не прети опасност за друге процесе, за бекство, за повређивање, за ово, за оно шта је тамо све наведено да вам посебно не цитирам.

Судија: Проф. Шешељ, наравно, поново ћу прегледати сав материјал, али нећу сада да се, да укрштавам мачеве са вама ни по овом питању, јер није мој задатак да улазим у дискусије са било којом од страна већ да одлучујем о питањима која ми се поднесу. Мора да се поштује процедура. Ви не предлагате да се поштује процедура. Чињеница да то нема ништа са претресним поступком или са процедуралном праксом је ирелевантна. Процедура која мора да се поштује је следећа. Уколико вама не одговара нека одлука Претресног већа правни лек је жалба. Тачно је да је понекад потребно одобрење самог Претресног већа пре него што можете поднети жалбу уопште, али ја вам обећавам да када се ради о оваквој ствари уколико тражите одобрење да поднесете жалбу ја ћу вам је лично дати и ова ствар ће ићи у жалбени поступак. Међутим, немојте тражити да на основу аргумената које ви овде износите, а то су исти аргументи које је Расправно веће одбило, ви сада треба да изнесете цело питање новом Претресном већу, новом судском форуму, а то је Жалбено веће. Још увек рок није истекао и чак и да јесте постоји решење и за то ја могу да вам обећам да ћу размотрити ово питање као питање од великог значаја даћу вам одобрење за подношење жалбе, тако да ова ствар може да иде пред Жалбено веће и они ће онда одлучити да ли су ваши аргументи довољно јаки или су јачи аргументи Претресног већа изнети у одлучи. Због тога немојте тражити од мене да

опозовем одлуку коју је Претресно веће већ донело. Међутим, постоји правни лек у самим правилима. Понављам уколико тражите дозволу за подношење жалбе ту дозволу ћете добити.

Другим речима имате овлашћења да изнесете жалбу.

Др Војислав Шешељ: Да ли то значи, господине судија, да сте ми сада дали одобрење да поднесем жалбу, јер усмено вреди као и писмено. Усмено у току процеса вреди као и писмено. Ако сте ми то дали да данас одмах напишем.

Судија: Не, нажалост, то овлашћење морам да потпишем не само ја него и друго двоје судија који чине Претресно веће због тога морам од вас добити поднесак, тачније захтев написмено, али могу да вам гарантујем да ће тај захтев за одобравање жалбе бити одобрен, јер не видим ниједан разлог због чега би био одбијен.

Због тога поднесите врло кратки захтев на једној страни, захтев да вам се одобри подношење жалбе, реците да је за вас то једно битно питање пошто се тиче једног од ваших основних права која регулише Европска конвенција о људским правима, одобрење ћете добити. Чак иако је рок прошао, ја могу да вам то обећам. Али не могу сада овлашћење да вам дам усмено, јер је Претресно веће своју одлуку донело колективно. Да ли ме разумете? Има ли још нешто што желите да кажете сада?

Др Војислав Шешељ: Ја бих само желео, пошто је Тужилаштво свој материјал пред вама овде предало, да наложите члановима Секретаријата да преузму материјал који сам ја припремио за Тужилаштво по основу правила 67 да то преузму. Ја мислим да то мора на исти начин. Не морају да потписују довољно ми је што сте ви присутни да су то примили, али да то преузму. То је компјутерски сложен материјал на 294 стране па им ја обавештавам тужиоца о својој намени да изнесем посебну одбрану у смислу правила 67а(II) Правилника о поступку и доказима, а и уз то ових 80 књига да преузму. А са друге стране желим ове три књиге које сам данас овде потенцирао да преузме Суд у судски спис, јер ће вам то требати у току поступка, ја ћу се на њих позивати у неким сведочењима и неким другим ситуацијама. То је дакле књига „Суданије непокорног војводе“, то су моји судски процеси, затим књига „Досманлијски семени на Правном факултету“, и књига „Главни Милошевићев политички робијаш“, ово ће бити посебно важно јер ће се моја одбрана превасходно темељити на побијању става Тужилаштва да је реч о удруженом злочиначком подухвату у коме смо Милошевић, ја и многа друга лица. Па дакле одвојено ово није за Тужилаштво пошто Тужилаштво у почетку није добро схватило, ово је за судски спис. А ових 80 књига и материјал да припадници Секретаријата по вашем налогу, молим вас, преузму то и предају Тужилашству. Да ја не бих са њима директно контактирао.

Судија: Хвала, проф. Шешељ, то је значи то две књиге, можда проф. Шешељ може мало тачније да нам каже називе тих књига. Тако да их не мешамо са другим књигама које ви предајете Судском већу. То су те две књиге које су увезане у бели повез?

Др Војислав Шешељ: То су ове три књиге у белом повезу, тврдом повезу, те три књиге су за судски спис „Главни Милошевићев политички робијаш“, „Досманлијски семени на Правном факултету“ и „Суданије непокорног војводе“. То је за судски спис. Ових 80 књига молим вас може и стражар да помогне, нећу напасти никога у међувремену, те су књиге овде да се предају за Тужилаштво.

Судија: Да, господине Саксон, изволите.

Тужилац: Тужилаштво, часни Судије, нема ништа против да господин Шешељ преда ове три књиге Суду у овом тренутку. Тужилаштво, међутим, жели да добије примерке ових књига.

Судија: Мислим да је то поштено према Тужилашству.

Др Војислав Шешељ: Примерке и ове три књиге, то може на следећој Статусној, није хитно ништа ја се надам.

Судија: У реду. Ј реду. Ја бих вас, такође, замолио још једно проф. Шешељ, то обично тражим када било која од две стране као што је на пример у предмету Брђанин свака страна нудила у доказни материјал много књига, мој прилаз је обично следећи. Биће неких делова књига који су важнији од других делова и биће неких делова на које се нећете позивати, које нећете користити. А биће и неких делова књига на које ћете се позивати често можда скоро сваког дана. Ја вас позивам да од овог тренутка обележите оне делове књига за које сигурно знате да ћете се на њих позивати, да ћете их користити током целог процеса тако да их што пре преведемо, јер, као што схватате, ја ваш језик не разумем, а не могу да имам овде преводиоца који ће да седи поред мене и да ми усмено преводи ове три књиге, јер ће мој мандат да се заврши пре него што се заврши то превођење. Због тога вам ја предлагем да обележите када будете имали времена те делове на које ћете се позивати да их преведемо.

Др Војислав Шешељ: Господине судијо, ја сам тај посао завршио што се тиче ових 80 књига, управо овај елаборат представља цитирање и обраду појединих делова из тих књига. То су моји јавни говори у парламенту, на јавним скуповима, на радију, на телевизији и тако даље. Све оно што заправо представља срж оптужнице. То је већ све обрађено и Тужилаштву неће бити нимало тешко да се у томе снађе, ово су стручни и компетентни правници обрадили за моје потребе, из мог тима одбране. Према томе, тај посао је урађен, ја то нисам урадио за ове три књиге, али када то буде актуелно ја ћу и тада да вам конкретно укажем на које ствари се то

Судија: Радите на томе.

Др Војислав Шешељ: Нисам вас чуо.

Судија: Тренутак, радите на томе онда. Колико год вам времена треба радите на томе за све три књиге.

Тужилаштво има међу својим особљем људе који говоре ваш језик, али ја га не разумем ја могу само да се ослањам на преводиоца. Мислим да можемо сада да приведемо крају ову седницу.

Др Војислав Шешељ: Да ли ће бити ово преузето, господине судија?

Судија: Да, да.

Др Војислав Шешељ: Хоће?

Судија: Да, да схватио сам да ћете ви то предати Тужилаштву или ћете дати то на располагање Претресном већу које ће то уручити затим Тужилаштву и колико сам ја схватио овај документ којим се нама ставља до знања да ћете се ви бранити посебном одбраном. Схватио сам да ћу ја добити примерак тог документа не знам да ли имам то правило према самим правилима. Јер у правилу се каже да ће бити обавештено Тужилаштво, а не и Претресно веће, али мислим да бих волео да имам тај примерак.

Тужилац: Ми за сада још ништа нисмо добили, часни Суде, али чим будемо добили, наравно, имаћете.

Судија: Овим је наша Статусна конференција приведена крају. По потреби, а зависно од одговора управника затвора можемо одржати још једну Статусну конференцију следеће недеље, а ако не следећа Статусна конференција биће одржана у року предвиђеном Статутом, а то је у року од 120 дана. Сигуран сам да ће проф. Шешељ да нам стави до знања када је дошло време за следећу Статусну конференцију као што је то учинио у овом случају. Овим је конференција закључена до следеће кад год да она буде, било следеће недеље било за три месеца.

Судски чиновник: Молим устаните.

СЛОБОДА ШЕШЕЉУ!